

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: צו (שַׁבַּת זְכוֹר) לרפואת: ג'וזפין איילה בת אסתר **כְּנִיסַת הַשַּׁבָּת: 17:16**

עַרְשׁ"ק יב' אדר ב' תשע"ד (14.3.14) ומיטל דורית בת רות **יְצִיאַת הַשַּׁבָּת: 18:25**

הַפְּטָרָה: "וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"הֲמֵן מִן הַתּוֹרָה מִנֵּינוּ?"

על הכתוב במגילה (אסתר א', י'): "בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי כָּטוֹב לֵב הַמְּלֶךְ בַּיּוֹן, אָמַר... לְהַבִּיא אֶת וְשֵׁתִי הַמֶּלֶכָה...". פֶּרֶשׁ רש"י: "רְבוּתֵינוּ אָמַרוּ: שַׁבַּת הָיָה".

מִכָּאן, אוֹמְרִים חז"ל, רוֹאִים אָנוּ שֶׁשָּׂרֵשׁ נֹס פּוֹרִים (=הֲרִיגַת וְשֵׁתִי) הָיָה בַּיּוֹם שַׁבַּת קָדֶשׁ. וּבְזָכוֹת הַשַּׁבָּת, הַקָּדִים הִקְבִּי'ה רְפוּאָה לְמֶכָה, וְנִהְרְגָה וְשֵׁתִי, וּבָאָה אֶסְתֵּר בְּמִקּוּמָהּ, וְהִצִּילָה אֶת יִשְׂרָאֵל. וְעַל-כֵּן אוֹמֵר הַיִּיטָב פְּנִים" (פּוֹרִים דה"ה): "בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי כָּטוֹב לֵב הַמְּלֶךְ בַּיּוֹן, אָמַר... לְהַבִּיא אֶת וְשֵׁתִי הַמֶּלֶכָה...". 'בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי' - הוּא שַׁבַּת קָדֶשׁ. 'כָּטוֹב לֵב הַמְּלֶךְ' - הוּא מִלְכּוֹ שֶׁל עוֹלָם, הִקְבִּי'ה. 'בַּיּוֹן' - שֶׁל קִידוּשׁ, שְׁעוֹשִׁים יִשְׂרָאֵל בַּשַּׁבָּת. בְּזָכוֹת זֶה, הַקָּדִים הִקְבִּי'ה רְפוּאָה לְמֶכָה... וְנִהְרְגָה וְשֵׁתִי". אִם כֵּן, צָרִיכִים אָנוּ לְדַעַת, מִדּוּעַ סָבַב הִקְבִּי'ה כֵּן, שְׂדוּקָא בְּזָכוֹת שַׁבַּת קָדֶשׁ נִתְהוּהוּ שָׂרֵשׁ נֹס הַפּוֹרִים (=הֲרִיגַת וְשֵׁתִי)?

תְּחִילָה, נִקְדָּים לְהַבִּיא מָה שֶׁשָּׂנִינוּ בְּגִמְרָא (חולין קלט'): "הֲמֵן מִן הַתּוֹרָה מִנֵּינוּ? (שְׁנֵאמַר): 'הֲמֵן הַעֲצִי' (אֲשֶׁר צוּיִתִּיד לְבַלְתִּי אֲכָל מִמֶּנּוּ אֲכַלְתָּ?)".

וּפֶרֶשׁ הַ"בְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר" (אָדָר מֵאמֵר ז', אוֹת ט') וְאָמַר, שֶׁאֶסְתֵּר הַמֶּלֶכָה הִיָּתָה גְלוּלָה שֶׁל חָוָה, וְהִמָּן הַרְשָׁע הוּא בְּבַחֲיַנַּת הַנְּחֻשׁ, שֶׁפָּתָה אֶת חָוָה לְאָכּוֹל אֲכִילָה אֲסוּרָה מֵעַץ הַדַּעַת, וְעַל-יְדֵי כֵּן הִבִּיא מִיָּתָה לְעוֹלָם. וְגַם עֲתָה, הִמָּן, שֶׁהָיָה כְּאִמּוֹר בְּבַחֲיַנַּת הַנְּחֻשׁ הַקָּדְמוֹנִי, יַעַץ לְאַחְשׁוּרוֹשׁ בְּמִשְׁתָּה לְהַאֲכִיל אֶת יִשְׂרָאֵל מֵאֲכִלוֹת אֲסוּרוֹת, כִּדִּי לְהַבִּיא עֲלֵיהֶם מִיָּתָה, חֵס וְחִלְלָה. וְזֶה מָה שֶׁרְמַזָּה הַגִּמְרָא: "הִמָּן (הוּא הַנְּחֻשׁ) מִן הַתּוֹרָה...".

וּמוֹסִיף וְאוֹמֵר הַ"בְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר", כִּי כִּדִּי לְתַקֵּן אֶת כָּל אֵלֶּה צוּתָה אֶסְתֵּר (הִיא חָוָה) "וְצוּמוּ עָלַי... שְׁלֹשֶׁת יָמִים... וּבְכֵן אָבּוֹא אֶל הַמְּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא כָדַת וְכֹאֲשֶׁר אֲבַדְתִּי אֲבַדְתִּי". שָׁכַן, אֲנִי גִרְמַתִּי לְכָל אֵלֶּה, בְּשׁוּמְעֵי לְעַצַּת הַנְּחֻשׁ, בְּאֲכִילָה מֵעַץ הַדַּעַת. וְלָכֵן אָמַרָה "וְכֹאֲשֶׁר אֲבַדְתִּי אֲבַדְתִּי" (פְּעַמִּים "אֲבַדְתִּי"): פֶּעַם רִאשׁוֹנָה "אֲבַדְתִּי" בַּחֲטָא עַץ הַדַּעַת, שֶׁאִזְ הִטִּיל בָּהּ הַנְּחֻשׁ זוֹהֶמָא. וּפֶעַם שְׁנִיָּה "אֲבַדְתִּי" כְּעַתָּה, עִם הִמָּן, שֶׁהוּא בְּבַחֲיַנַּת הַנְּחֻשׁ.

וְאוֹלָם, נִתְקַיֵּם בְּהִמָּן מָה שֶׁאָמַר הַקְּב"ה לְנְחֻשׁ: "...הוּא יִשׁוּפְדֶךָ רֵאשׁ" - שְׁנִתְלָה בְּרֵאשׁוֹ עַל הַעֲצִי. וְזֶהוּ שֶׁכְּתוּב בְּגִמְרָא: "הִמָּן מִן הַתּוֹרָה מִנֵּינוּ?!" - מִנֵּינוּ הָיָה לוֹ (=לְהִמָּן) הַכַּח לְקַטְרוֹג עַל יִשְׂרָאֵל? וּמִתְרַצֵּת הַגִּמְרָא: "הִמָּן הַעֲצִי (אֲשֶׁר צוּיִתִּיד לְבַלְתִּי אֲכָל מִמֶּנּוּ אֲכַלְתָּ?)" - שֶׁהַצִּלִּיחַ לְעוֹרֵר אֶת חֲטָא עַץ הַדַּעַת, עַל-יְדֵי שְׁנֵהֵנוּ יִשְׂרָאֵל מִסְעוּדָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ רְשָׁע (=אֲחֻשׁוּרוֹשׁ).

וְרִאוּי לְהוֹסִיף כְּאִן אֶת דְּבָרֵי הַמְּקוּבָּל הָאֱלֹקִי, רַבִּי אַרְיָה לִיב זצ"ל, בְּעַל "חֻמַּת אַרְיָאֵל" ("דְּבָרֵי אֶסְתֵּר", דף א' "בִּימֵי אֲחֻשׁוּרוֹשׁ"): "...אָמַרו חז"ל (שַׁבַּת קמו"ו), שֶׁבָּא (ה)נְחֻשׁ עַל חָוָה, וְהִטִּיל בָּהּ זוֹהֶמָא. וְיִשְׂרָאֵל, (כ)שֶׁעָמְדוּ עַל הַר סִינַי - פְּסָקָה זוֹהֶמָתוֹ. וּבִימֵי אֲחֻשׁוּרוֹשׁ, נִתְעוֹרְרָה (ה) שׁוּב זוֹהֶמַת הַנְּחֻשׁ... עַל-יְדֵי אֲכִילַת סְעוּדָתוֹ (=אֲכִילָה מִסְעוּדָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ רְשָׁע). וְלָכֵן 'אֲחֻשׁוּרוֹשׁ' עוֹלָה (בְּגִמְטְרִיָּה) זוֹהֶמַת הַנְּחֻשׁ... וְזֶה שֶׁשְׁלַחָה אֶסְתֵּר לְדַעַת עַל מָה זֶה - רֵאשִׁי תִיבוֹת זוֹהֶמַת הַנְּחֻשׁ. (שָׁכַן, אֶסְתֵּר רְצָתָה לְדַעַת) בְּאִיזָה חֲטָא נִתְעוֹרְרוּ (עַל יִשְׂרָאֵל) חֲטָא עַץ הַדַּעַת וְזוֹהֶמַת הַנְּחֻשׁ? לָכֵן, הוֹצֵרְכוּ מִחֲדָשׁ (יִשְׂרָאֵל) לְקַבְּלַת הַתּוֹרָה, (כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (מְגִילַת אֶסְתֵּר ט'): "קִיְמוּ וְקַבְּלוּ הַיְהוּדִים" - "קִיְמוּ" מָה שֶׁקַּבְּלוּ כְּבָר"), וְעַל-יְדֵי (כֵּן) פְּסָקָה זוֹהֶמָתוֹ...".

וּמוֹסִיף עַל-כֵּן "יַעֲרוֹת הַדְּבָשׁ" (חֶלֶק ב', דְּרוֹשׁ ט'), שֶׁזֹּאת הַתְּשׁוּבָה לְשֶׁאֵלֶּה, מִדּוּעַ בְּקָשׁוֹ הִמָּן הַרְשָׁע וְיוֹעֲצֵיו לְהַמִּית אֶת מְרַדְּכֵי דוֹקָא בְּתַלְיָה עַל עֲצִי (וְלֹא בְּחֶרֶב, לְמַשְׁל). שָׁכַן, הֵם רָצוּ לְעוֹרֵר אֶת חֲטָא עַץ הַדַּעַת. וְהִנֵּה, מִבּוֹאֵר בְּסִפֵּר "שַׁעֲרֵי קְדוּשָׁה" לְרַבֵּנוּ חַיִּים וַיְטָאֵל זצ"ל (שַׁעֲרֵי חַיִּים וַיְטָאֵל זצ"ל), שֶׁעַל-יְדֵי חֲטָא עַץ הַדַּעַת, נַעֲשׂוּ (=נִגְרָמוּ) עַרְבוּבֵיָא וְהִתְחַבְּרוּת בֵּין הַטוֹב וְהָרָע בְּכָל הַבְּרִיאָה כְּלָהּ, וּכְפִי לְשׁוֹנוֹ: "וְדַע, כִּי אַחֵר שֶׁחֲטָא אָדָם (ה)רֵאשׁוֹן, וְאֲכָל מֵעַץ הַדַּעַת טוֹב וְרָע, חוּבְרוּ נִפְשׁוֹ וְגוּפוֹ גַּם הֵם כָּל אֶחָד מִטוֹב וְרָע, וְזוֹהִי... זוֹהֶמַת הַנְּחֻשׁ, שֶׁהִטִּיל בְּחָוָה וּבְאָדָם".

לְפִי זֶה מִבּוֹאֵר הַיִּטָּב, מִדּוּעַ נִקְרָא עַץ הַדַּעַת בְּתוֹרָה בְּשֵׁם "עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרָע". שָׁכַן, "דַּעַת" הוּא מְלִשׁוֹן חִיבוּר, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (בְּרֵאשִׁית ד', א'): "וְהָאָדָם יָדַע אֶת חָוָה אִשְׁתּוֹ".

וְלָכֵן, הָאֲכִילָה מֵעַץ הַדַּעַת טוֹב וְרָע גִּרְמָה לְחַבְּרָה אֶת הַטוֹב וְהָרָע, וְלַעֲרַבְבָם בְּיַחַד. וְזֹאת, כְּפִי שֶׁכְּתוּב בְּ"נֶפֶשׁ הַחַיִּים" (שַׁעֲרֵי חַיִּים): "...אַחֵר הַחֲטָא נִכְלְלוּ וְנִתְעַרְבוּ בּוֹ (=בְּעוֹלָם) גַּם כּוֹחוֹת הַטּוֹמְאָה וְהָרָע... וְזֶהוּ עַץ

הדעת טוב ורע - שנתחברו ונתערבו בתוכו... הטוב והרע יחד, זה בתוך זה ממש, כי 'דעת' פירושו התחברות, כידוע".

והנה, ידוע מה שאמרו חז"ל בספרים הקדושים, שהסיבה לכך שנצטוונו לקדש על ה'ין בליל שבת קדש הוא כדי לתקן את חטא עץ הדעת, שהיה ב'ין, כמו ששינו בגמרא (ברכות מ): "תניא: אילן שאכל ממנו אדם הראשון - רבי מאיר אומר: **גין** היה (=האילן), שאין לה דבר שמביא יללה על אדם אלא **ין**, שנאמר (בראשית ט): 'וישת מן היין וישכר'".

לפי זה מבאר ה"בן איש חי" (בראשית שנה שניה), שמטעם זה אנו מקדשים על ה'ין בליל שבת קדש - כדי לתקן את חטא עץ הדעת.

והענין הוא על-פי מה שבאר ה"שפתי כהן", על-פי המדרש (בראשית "עוד במדרש"), שאם אדם הראשון היה ממתין עד שבת קדש, אזי היה מותר לו לאכול מעץ הדעת, שאז היה יכול לקדש על ה'ין של עץ הדעת. (בענין זה אומר הגה"ק רבי שלמה קלוגר, בספרו "חכמת שלמה", שכאשר עושים קידוש על ה'ין, צריך להסתכל על הנרות (כפי שכותב הרמ"א (אור"ח סי' רע"א)), כי כאשר אכל אדם הראשון מעץ הדעת - "כבה הוא את נרו של עולם". שכן, גרם הוא מיתה לעולם, והרי 'נר ה' נשמת אדם', והמיתה "מכבה את נרו/נשמתו של העולם". לכן מקדשים אנו על ה'ין, כדי לתקן את חטא אדם הראשון שחטא בגנו, ועל-ידי כך אנו מכוונים לתקן ולהעלות את "נרו של עולם". לכן צריך המקדש ליתן עיניו בנרות, ויכון להעלות את "נרו של עולם", שנכבה כתוצאה מחטא אדם הראשון).

מעתה יתבאר היטב הקשר הנפלא בין שבת קדש לבין שרש נס פורים, שנהרגה ושתה, פנרמו בפתוב: "ביום השביעי פטוב לב המלך ב'ין": "ביום השביעי" - הוא שבת קדש. "פטוב לב המלך" - הוא מלכו של עולם, הקב"ה. "ב'ין" - של קידוש, שמקדשים ישראל בליל שבת קדש. שהרי, על-ידי קידוש בליל שבת יש תיקון לחטא אדם הראשון, שחטא ב'ין, ולא המתין עד ליל שבת. ולכן, שוב אין מקום לקטרוג של המן, שבקש לעורר את חטא עץ הדעת. וממילא התבטלה גזירתו "וליהודים היתה אוהה ושמחה וישן ויקר".

על-פי זה יבואר מה שאמר רבא בגמרא (מגילה ז): "מיחייב איניש לבסומי בפוריא, עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי" (=חוב אדם להשתכר בפורים, עד שלא יבדיל בין ארור המן לבין ברוך מרדכי). שכן, כמו שבארנו, כאשר חטא אדם הראשון, ואכל מעץ הדעת, נתחברו הטוב והרע (שזהו כאמור פירושו: "עץ הדעת טוב ורע"). על-כן, כדי להשלים את תיקון חטא עץ הדעת, שהיה כאמור ב'ין (ש"חנה סחטה לו ענבים", בראשית רבה י"ט, ה) - עתה, צריכים אנו לשנות **ין** בפורים, לשם שמים, ולהגיע לבחינת "עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי" - שלא יהיה שום קשר והתחברות ("עד דלא ידע") בין ארור המן (=שרש הרע), לבין ברוך מרדכי (=שרש הטוב). וזאת, כדי לעשות תיקון לחטא עץ הדעת, שאז, כאמור, התחברו הטוב והרע ביחד. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן) "מגילת סרגוסה" (ו'אף גם זאת בהיותם בארץ איביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלתם")

"מדוע לא יחול פורים פעמים בשבוע"? שואלים הילדים בשיר המפורסם, "אני פורים". לכשיגדלו, יפתעו לגלות, כי על לוח השנה העברי נרשמו, במרוצת הדורות, עשרות "פורימים" משפחתיים, מקומיים וארציים, לזכר נסי הצלה מיד צוררים. חלקם מצוינים עד היום בקריאת מגילה מיוחדת, שחוברת לרגל המאורע, בסעודת הודיה, ולעתים אף במשלוחי מנות - בדומה לחג הפורים, המשותף לכל קהילות ועדות ישראל.

על נס הצלה כזה מסופר "במגילת סרגוסה" (סרגוסה היא עיר בספרד), שם כתוב, שבשנת 1420 מומר אחד, בשם חיים שאמי, גלה את אוזנו של המלך דון אלפונסו החמישי, כי קבלות הפנים החמות הנערכות לכבודו מידי עוברו ברחוב היהודים, נעשות כשנרתיקי ספרי התורה ריקים. המלך הזועם החליט לבדוק את הדבר מקרוב, והכין מבעוד מועד את חילו, על מנת לפרוע פרוצות בבני הקהילה היהודית בגין התרמית.

בלילה שקדם לביקור, כך מספרת "מגילת סרגוסה", נדדה שנתם של תריסר שמשי בתי הפנסות בעיר. איש בעל שיער, ואזור עור במותניו, העיר אותם, והורה להם ללכת אל בית הפנסות, למלא את התיקים הריקים בספרי תורה, ולשוב אל משפכם, מבלי לגלות את הדבר לאיש. כל השמשים עשו כמצוה עליהם, וכל אחד ואחד מהם הלך לבית הפנסות בו הוא משמש, כדי למלא את הנרתיקים בספרי התורה.

למחרת, כשהגיעו המלך ופמלייתו לרחוב היהודים, קבלו אותו היהודים כהרגלם עם נרתיקי ספרי התורה. תוך כדי קבלת הפנים, בקש המלך אלפונסו, שיראו לו את ספר התורה מבפנים. לב היהודים, שידעו כי הנרתיקים ריקים, נמס כמים למשמע הבקשה הבלתי צפויה של המלך. בטרם הספיקו למלא את בקשת המלך, מהרו השרים שנלוו אל המלך, ופתחו את אחד משלשים וששה ספרי התורה שנשא בידי נכבדי העדה.

כאשר נפתח הנרתיק, להפתעת הכל התגלה ספר התורה. ויותר מזה, בראש העמוד התנוסס הנאמר בספר "ויקרא" (כו, מד'): "ו'אף גם זאת בהיותם בארץ איביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלתם". הפסוק המלא תורגם מיד באוזני המלך ומלווי לספרדית. התופעה חזרה על עצמה בכל הנרתיקים: בכלם, בראש העמוד הופיע הפסוק הנ"ל! מיד צוה המלך לתלות את המומר. ואכן, הוא נתלה ברחובה של עיר היהודים. בנוסף לכך צוה המלך לפטור את היהודים ממיסים למשך שלש שנים. ולציון נס זה קבעו יהודי סרגוסה את יום י"ז בשבט ליום משתה ושמחה -

הם ונביהם ונביניהם, עד עולם... שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: צו (שַׁבַּת זְכוֹר) לרפואת: ג'זופין איילה בת אסתר **כְּנִיסַת הַשַּׁבָּת: 17:16**

עֲרַשׁ"ק יב' אדר ב' תשע"ד (14.3.14) ומיטל דורית בת רות **יְצִיאַת הַשַּׁבָּת: 18:25**

הַפְּטָרָה: "וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"כִּי נִמְכְּרָנוּ אֲנִי וְעַמִּי לְהַשְׁמִיד לְהַרוֹג וּלְאַבֵּד, וְאֵלּוּ לְעַבְדִּים וּלְשִׁפְחוֹת נִמְכְּרָנוּ הַחֲרָשְׁתִּי"

עַל דְּבָרֵי אֶסְתֵּר לְאַחַשְׁרוּשׁ, "כִּי נִמְכְּרָנוּ אֲנִי וְעַמִּי לְהַשְׁמִיד לְהַרוֹג וּלְאַבֵּד, וְאֵלּוּ לְעַבְדִּים וּלְשִׁפְחוֹת נִמְכְּרָנוּ הַחֲרָשְׁתִּי", שׁוֹאֵל הָרַב הַקְּדוֹשׁ מֵאַפְטָא זי"ע (ה"אֹהֶב יִשְׂרָאֵל"): מָה רָצִיתָ אֶסְתֵּר לְהַבִּיעַ אֶת הַסְּכַמְתָּהּ בְּפָנֵי אַחַשְׁרוּשׁ, שְׁאִילוֹ נִמְכְּרוּ יִשְׂרָאֵל לְעַבְדִּים וּלְשִׁפְחוֹת, הֲיִתָּה הִיא מַחְרִישָׁה? וְעוֹד מוֹסִיף לְשִׁאֵל הַרַח"ק מֵאַפְטָא: מִדּוּעַ כָּעַס אַחַשְׁרוּשׁ כְּאֲשֶׁר שָׁמַע אֶת דְּבָרֵי אֶסְתֵּר, כְּפִי שְׁפָתוֹב: "וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אַחַשְׁרוּשׁ... לְאַסְתֵּר הַמַּלְכָּה: מִי הוּא זֶה וְאֵי זֶה הוּא אֲשֶׁר מְלָאוּ לְבוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן?" הֲרִי הוּא זֶה אֲשֶׁר הִסִּיר אֶת טַבַּעְתּוֹ מֵעַל יָדוֹ, וְנִתְּנָה לְהֶמֶן הַרְשָׁע כְּדֵי שִׁבְצַע אֶת הַגְּזִירָה!

וּבִאֵר הַרַח"ק מֵאַפְטָא זי"ע אֶת קוֹשְׁיוֹתָיו אֵלּוּ עַל-פִּי מַעֲשֵׂה נוֹרָא שְׁקֵרָה בִּימֵי הָרַב שְׁרִירָא גָאוֹן זצ"ל, עַל אָדָם אֶחָד, שֶׁהָיָה עֲשִׂיר מוֹפְלָג, וּמְלַבֵּד רְכוּשׁוֹ הָרַב, הָיָה בְּרִשׁוֹתוֹ גַּם סֵפֶר הַתּוֹרָה, שֶׁנִּכְתָּב בְּכַתָּב יָדוֹ שֶׁל עֲזָרָא הַסּוֹפֵר. לְיָמִים נִפְטָר אוֹתוֹ עֲשִׂיר, וְהִלָּךְ לְעוֹלָמוֹ. וְהִנֵּה, מִיָּד לְאַחַר מוֹתוֹ, הִחֲלוּ שְׁנֵי בְּנָיו לְרִיב בֵּינֵיהֶם עַל יְרוּשָׁתוֹ, כְּאֲשֶׁר כָּל אֶחָד מֵהֶם מְבַקֵּשׁ לְקַחַת אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה שֶׁל עֲזָרָא הַסּוֹפֵר, וּמוֹכֵן לְוֹתֵר תְּמוּרָתוֹ עַל כָּל הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב שֶׁהוֹתִיר אָבִיהֶם.

וּכְשֶׁרָאוּ שְׁאִין הֵם מְגִיעִים לְעַמְּקַת הַשְּׁוֹה, פָּנוּ לְיוֹדֵעַ דַּת וְדִין, כְּדֵי שִׁמְצָאוּ לָהֶם פְּשָׁרָה. וְאָכוּ, בֵּית הַדִּין הַכְּרִיעַ, שֶׁהַחֲלוּקָה בֵּין סֵפֶר הַתּוֹרָה לְבֵין כָּל רְכוּשׁ, תְּהִיָּה עַל-פִּי הַגּוֹרֵל. הַזּוֹכֶה בְּגוֹרֵל יִקַּח אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה, וְהַמִּפְסִיד יִקַּבֵּל אֶת כָּל הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב.

וְאָכוּ, כִּד הָיָה. שְׁנֵי הַבָּנִים הִטִּילוּ גוֹרֵל בֵּינֵיהֶם. וְאוֹתוֹ אֶחָד שָׁזָכָה בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה, שָׁמַח שִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד, וְהָיָה בְּעֵינָיו כְּמוֹצֵא שְׁלָל רַב, וְלֹא שֶׁת לְבוֹ כָּלֵל עַל כָּל הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב שֶׁלְקַח אֹחִיו.

בְּאוֹתָהּ הָעִיר גָּר מוֹמֵר (=יְהוּדִי שֶׁהִמִּיר אֶת דָּתוֹ), שֶׁחָרָה אָפּוֹ בְּרָאוֹתוֹ אֶת גְּדֹל אַהֲבַת הַתּוֹרָה שֶׁהִיָּתָה לְאוֹתָם אֲחִים, עַד שֶׁהָיוּ מוֹכְנִים לְאַבְדַּת הוֹן רַב בְּעַד סֵפֶר תּוֹרָה אֶחָד. מָה עָשָׂה אוֹתוֹ רָשָׁע? הַתְּחַפֵּשׂ בְּבִגְדֵי יְהוּדִי, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפְרִירוּהוּ, וְהִלָּךְ לְבֵית הַכְּנִסְת, שָׁבוּ הָיָה סֵפֶר הַתּוֹרָה, וְהַתְּחַבֵּא שָׁם בְּפָנָה עַד הָעָרֵב. וּמִיָּד כְּאֲשֶׁר עָזְבוּ כָּל הָאֲנָשִׁים לְבֵיתָם, הוֹצִיא הַמוֹמֵר אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה שֶׁל עֲזָרָא הַסּוֹפֵר מֵאֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ, וּפְתַח אוֹתוֹ בְּכֶסֶף בְּסֵפֶר שְׁמוֹת (כג', כה'): "וְעַבְדְּתֶם אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם וּבְרַדְתֶּם אֶת לְחַמְדְּכֶם...". וּמִיָּד מָחַק אוֹתוֹ רָשָׁע אֶת הָאוֹת ע' שֶׁל "וְעַבְדְּתֶם", וּבְחִירוֹף וּבְגִידוּף גְּדוֹל, רַחֲמָנָא לִיצְלָן, כְּתַב בְּמִקוֹמָה אֶת הָאוֹת א' (וְהַתְּקַבֵּל "וְאַבְדְּתֶם" ח"ו). וְלֹא נוֹדַע לְשׁוּם אָדָם מַעֲשֵׂה נִפְשָׁע זֶה.

לְאַחַר יָמִים אֶחָדִים, כְּאֲשֶׁר קָרָאוּ הַמִּתְפַּלְלִים בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה, הַתְּגַלְתָּה הַ"טְעוֹת" הַנוֹרָאָה הַזֹּאת, וְחִלְחָלָה אַחֲרָהּ בְּכָל הַנוֹכַחִים. וְכָלֵם הִזְדַּעְזְעוּ מִגְּדֹל הַ"טְעוֹת". שָׁכַן, לֹא יָדְעוּ הֵם אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה אוֹתוֹ מוֹמֵר. אוֹתוֹ יוֹרֵשׁ, שֶׁבְּחִלְקוֹ נִפְל סֵפֶר הַתּוֹרָה, לֹא יָדַע אֶת נִפְשׁוֹ מְרֹוב צַעַר, וּמִגְּדֹל הַיִּיסוּרִים וְהַדְּאָגָה, חָלָה מְאֹד וְנִפְל לְמִשְׁכָּב, כִּי אָמַר: אֲפִילוֹ שֶׁתּוֹקֵן הַטְעוֹת, כְּבָר לֹא יִהְיֶה זֶה סֵפֶר שֶׁכְּתַבוּ עֲזָרָא הַסּוֹפֵר. (שְׁהָרִי מִיִּשְׁהוּ נוֹסֵף כְּתַב ב'ו).

וְהִנֵּה, בְּאוֹתוֹ לִילָה, בָּא לְאוֹתוֹ בֶּן אָבִיו בְּחִלוּם, וְסִפֵּר לוֹ אֶת כָּל אֲשֶׁר עוֹלָל אוֹתוֹ מוֹמֵר רָשָׁע. וְאָמַר לְבָנוֹ: דַּע לָךְ שְׁאוֹתוֹ מוֹמֵר נִעְנָשׁ בְּאוֹתוֹ לִילָה, עַל מַעֲשָׂיו, וְיִצְאָה עֵינָיו (כְּאֲשֶׁר נִתְּקַל בְּאֶחָד הַרְהִיטִים בְּבֵית הַכְּנִסְת). וְהִנֵּה, עֵינָיו מוֹטְלֵת תַּחַת אֶחָד הַסְּפָסָלִים, וְכִד הַתְּקִיִם בּוֹ הַכְּתוּב בַּתּוֹרָה "עֵינֵי תַּחַת עֵינֵי". וְעוֹד אָמַר לוֹ אָבִיו בְּחִלוּם, שְׁשׁוּם אָדָם לֹא יִתְקַן אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה. שָׁכַן, יִצְאָ פָּסֵק מִבֵּית דִּין שֶׁל מַעֲלָה, שֶׁעֲזָרָא הַסּוֹפֵר, בְּעַצְמוֹ יָרַד וְיִתְקַן אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה. וְכִד הָיָה, שֶׁעֲזָרָא הַסּוֹפֵר יָרַד מִמִּקוֹם מוֹשְׁבוֹ בְּגוֹן עֵדוֹ, וְיִתְקַן אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה.

כְּאֲשֶׁר שָׁמַע הַרַח"ק מֵאַפְטָא זי"ע אֶת הַסִּפּוּר הַזֶּה, אָמַר, שְׁעַל-פִּי זֶה נִיתֵן לְיֹשֵׁב, מִדּוּעַ אִמְרָה אֶסְתֵּר לְאַחַשְׁרוּשׁ "וְאֵלּוּ לְעַבְדִּים וּלְשִׁפְחוֹת נִמְכְּרָנוּ הַחֲרָשְׁתִּי". שָׁכַן, כְּאֲשֶׁר הֶמֶן בָּא לְפָנֵי אַחַשְׁרוּשׁ, לֹא גָלָה לוֹ, שְׁרָצוֹנוֹ לְהַשְׁמִיד אֶת כָּל הַיְהוּדִים, אֶלֶּא אִמְרָ לְאַחַשְׁרוּשׁ שְׁרָצוֹנוֹ לְקַנּוֹת מִמֶּנּוּ אֶת כָּל הַיְהוּדִים לְעַבְדִּים וּלְשִׁפְחוֹת בְּעֲשָׂרַת אֲלָפִים כֶּסֶף כֶּסֶף, וְעַל-כֵּן הַסְּכִיִם אַחַשְׁרוּשׁ, וְכַתֵּב וְחַתֵּם לוֹ שֶׁטֵר מְכִירָה, שֶׁהַיְהוּדִים צְרִיכִים: לְעַבְדָם (=לְעַבּוֹד אֶת אַחַשְׁרוּשׁ וְהֶמֶן). אֶלֶּא שֶׁלְאַחַר מִכּוֹן, הִלָּךְ הֶמֶן הַרְשָׁע, וְהַחֲלִיף בְּרִשְׁעוֹתוֹ אֶת הָאוֹת ע' שֶׁל "לְעַבְדָם", וְכַתֵּב בְּמִקוֹמוֹ אֶת הָאוֹת א', וְהַתְּקַבֵּל "לְאַבְדָם". כְּאֲשֶׁר רָאוּ סוֹפְרֵי הַמֶּלֶךְ שְׁפָתוֹב "לְאַבְדָם" הוֹסִיפוּ הֵם בִּיאוֹר לְהַשְׁמִיד לְהַרוֹג וּלְאַבֵּד. וְזֶהוּ מָה שֶׁאִמְרָה אֶסְתֵּר: "וְאֵלּוּ לְעַבְדִּים וּלְשִׁפְחוֹת נִמְכְּרָנוּ הַחֲרָשְׁתִּי", שֶׁהָרִי אַחַשְׁרוּשׁ הַסְּכִיִם לְמַכּוֹר אֶת יִשְׂרָאֵל לְעַבְדִּים לְהֶמֶן, אֶבֶל הֶמֶן, בְּגְדֹל שְׁנֵאתוֹ

לְיִשְׂרָאֵל, הַחֲלִיף אֶת גְּזִירַת הַמֶּלֶךְ, וְכָתַב "לְאַבְדָּם" בְּמִקּוּם "לְעֶבְדָּם", וְעַל-כֵּן כָּעַס אַחְשָׁרוּשׁ, וְאָמַר: "מִי הוּא זֶה וְאִי זֶה הוּא אֲשֶׁר מְלֹאוּ לְבוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן?" לְהַחֲלִיף וּלְשַׁנּוֹת אֶת דְּבָרֵי הַמֶּלֶךְ.

"קִיְמוּ וְקַבְּלוּ הַיְהוּדִים עֲלֵיהֶם וְעַל זֶרְעָם" (עַל פִּי "אוֹרֵה שֶׁל תּוֹרָה" לְהַרְה"ק פִּינְחָס פְּרִיִּדְמָן)

שְׁנֵינּוּ בַגְמָרָא (שִׁבְתָּ פּוּח'): "וַיִּתְיַצְבוּ בְּתַחְתִּית הַהָר", אָמַר רַבִּי אַבְדִּימִי בַר חֲמָא בַר חֲסָא: מְלַמֵּד שֶׁכֶּפֶה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲלֵיהֶם אֶת הָהָר כְּגִיגִית (=הַעֲמִיד אֶת הָהָר עֲלֵיהֶם), וְאָמַר לָהֶם: אִם אַתֶּם מְקַבְּלִים הַתּוֹרָה – מוֹטָב. וְאִם לֹא – שָׁם תִּהְיֶה קְבוּרַתְכֶם... אָמַר רַבָּא: אֶף-עַל-פִּי-כֵן – הַדּוֹר קִבְּלוּהָ בֵּימֵי אַחְשָׁרוּשׁ. דְּכָתִיב (מִגִּילַת אֶסְתֵּר ט'): 'קִיְמוּ וְקַבְּלוּ הַיְהוּדִים' – קִיְמוּ מִה שֶׁקַּבְּלוּ כִּבְרָה."

וְהִקְשׁוּ הַ"תּוֹסֵפוֹת": לָמָּה הָיָה צוּרָךְ לְכַפּוֹת עַל יִשְׂרָאֵל הָרַךְ כְּגִיגִית וּלְהַכְרִיחָם לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה? הֲלֹא כִּבְרַת הַסְּפִימוּ מְרֻצוֹנָם הַטּוֹב לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה, כְּשֶׁאָמְרוּ: "נַעֲשֵׂה וְנִשְׁמָע"?

וְתַרְץ הַ"פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ" וְאָמַר, כִּי מִה שֶׁקַּבְּלוּ יִשְׂרָאֵל מְרֻצוֹנָם הַטּוֹב הָיָה רַק תּוֹרָה שֶׁבְּכָתַב, שֶׁאֲפָשֶׁר לְקִיְמָה בְּנִקְלָא. אֲבָל תּוֹרָה-שֶׁבְעַל-פֶּה, שֶׁהִיא אַרוּכָה מְאֹד מִדֵּה, וַיֵּשׁ בָּהּ הַרְבֵּה חוֹמְרוֹת וּסְיָגִים, לֹא רָצוּ יִשְׂרָאֵל לְקַבֵּל, וְלָכֵן כֶּפֶה עֲלֵיהֶם הַקָּב"ה הָרַךְ כְּגִיגִית וְהַכְרִיחָם לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה כֻּלָּה כְּמִקְשָׁה אַחַת.

מִכֵּל זֶה יוֹצֵא לָנוּ, שֶׁכִּפִּית הָרַךְ כְּגִיגִית הִיטָה עַל הַתּוֹרָה שֶׁבְעַל-פֶּה, כִּיּוֹן שֶׁאֵת הַתּוֹרָה שֶׁבְּכָתַב כִּבְרַת קִבְּלוּ יִשְׂרָאֵל מֵאַהֲבָה בְּהַר סִינַי, כְּשֶׁאָמְרוּ יִשְׂרָאֵל "נַעֲשֵׂה וְנִשְׁמָע". וְלָכֵן מוֹבֵן מִמִּילָא שֶׁמָּה שֶׁאָמַר רַבָּא, "הַדּוֹר קִבְּלוּהָ בֵּימֵי אַחְשָׁרוּשׁ" – הַכּוֹנֵה הִיא עַל הַתּוֹרָה שֶׁבְעַל-פֶּה שֶׁקַּבְּלוּ יִשְׂרָאֵל מֵאַהֲבָה בֵּימֵי אַחְשָׁרוּשׁ.

(וְעֵינַן בְּסֵפֶר "חֹשֶׁב מַחֲשָׁבוֹת" (בַּעַל "מִשְׁנַת חֲסִידִים"), שֶׁמְפָרֵשׁ עַל-פִּי זֶה אֶת הַכְּתוּב בְּמִגִּילָה: "קִיְמוּ וְקַבְּלוּ הַיְהוּדִים עֲלֵיהֶם וְעַל זֶרְעָם" – שֶׁנִּמְסַר מְדוּר לְדוּר לְכַתּוּב בְּמִגִּילָה "וְקַבְּלוּ", חֲסַר ו', אֲבָל הַקְּרִי (=מָה שֶׁקוֹרְאִים) הוּא "וְקַבְּלוּ", עִם ו'.

וּבְאוּרֵי הַעֲנָן הוּא, כִּי הָאוֹת ו' רוֹמְזוֹת עַל הַתּוֹרָה שֶׁבְעַל-פֶּה, שֶׁהִיא כְּלוּלָה מִשְׁשֵׁה סְדָרִים. וְלָכֵן הַכְּתִיב הוּא חֲסַר ו' – כִּדֵּי לְהוֹרוֹת שֶׁלְפָנֵי פּוֹרִים הָיָה חֲסַר לְיִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה שֶׁבְעַל-פֶּה. אֲבָל הַקְּרִי הוּא "וְקַבְּלוּ", עִם ו' מְלֵא – כִּדֵּי לְהוֹרוֹת שֶׁבְּפוֹרִים קִבְּלוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה שֶׁבְעַל-פֶּה, שֶׁהִיא כְּלוּלָה מִשְׁשֵׁה סְדָרִים).

מַעֲלַת קְרִיאַת הַמִּגִּילָה

מַעֲשֵׂה שֶׁהָיָה עִם אַבְרָךְ אַחַד בְּחוּץ לְאַרְצָא, שֶׁעָרַךְ אֶת סֵדֵר הַפֶּסַח בְּלִילָה הַשְּׁנִי, וְאָמַר "שִׁיר הַשִּׁירִים", וְהָאֲרִיךְ בְּסִיפּוּרֵי יְצִיאַת מִצְרָיִם, וְעָדִין לֹא חֲטַפְתּוּ שִׁנְהָ, וְלֹא רָצָה לְלַכֵּת לִישׁוֹן. הַתִּישָׁב בְּדַעְתּוֹ, שֶׁהָיָה שְׂיוֹם בִּי שֶׁל פֶּסַח הוּא הַזְּמַן שֶׁל "סְעוּדַת אֶסְתֵּר" (אֲזִי יִשְׁבֶּה אֶסְתֵּר עִם אַחְשָׁרוּשׁ לְמִשְׁתֵּה הַיּוֹן, וְאֲזִי הַתְּחַנְנָה לְפָנָיו שֶׁיִּבְטַל אֶת הַגְּזִירָה), לָכֵן יִקְרָא עֲכָשִׁי אֶת הַמִּגִּילָה.

וְהִנֵּה, כְּשֶׁסִּיִּם לְקָרוּא אֶת הַמִּגִּילָה, רָאָה שֶׁבָּאָה אֵלָיו רוּחַ שֶׁל נְפֹטָר וּבִקְשָׁה "תִּיקוּן" לַעֲצָמָה. שָׁאַל אוֹתָהּ הָאֲבָרָךְ: "אִיזוֹ שְׂיָכוֹת יֵשׁ לָךְ אֵלַי, וַיְמָה רְצוֹנָךְ מִמֶּנִּי?". הַתְּחִילָה הִנָּפֵשׁ לְסַפֵּר, כִּי יִשְׁנֵן נְשָׁמוֹת שֶׁהִרְבּוּ לְחַטּוֹא כָּל-כֵּךְ בְּזֶה הָעוֹלָם, שֶׁאֵף לְאַחַר שֶׁקַּבְּלוּ אֶת הָעוֹנֵשׁ שֶׁלְהוֹן בְּשָׂמִים, בְּכָל זֹאת, אֵין בִּיכוּלְתָן לְהִיפְנֹס לְגוֹן עֵדוֹן, אֲלֹא עַד שֶׁתְּהִיָּה לָהֶם זְכוּת מִיּוֹחַדוֹת.

"אֲבָל" - הוֹסִיפָה הָרוּחַ - "בְּכָל שָׁנָה, בְּשַׁעַת קְרִיאַת הַמִּגִּילָה, פּוֹתְחִין לָנוּ בְּזְכוּת הַמִּגִּילָה אֶת שַׁעְרֵי גֹן עֵדוֹן, וְאֲזִי יָכוֹל כָּל אֶחָד לְהִיפְנֹס. וְלָכֵן חוֹדְשִׁים רַבִּים לְפָנֵי זְמַן הַקְּרִיאָה עוֹמְדוֹת רַבּוֹת נְשָׁמוֹת בְּשַׁעַר גֹּן עֵדוֹן, וּמְחַכּוֹת לְפִתִּיחַתּוֹ. אוּלַם, מִכִּיּוֹן שֶׁקְרִיאַת הַמִּגִּילָה אֵינָה אֲלֵא שַׁעָה, שַׁעֲתִים אוֹ שְׁלֹשׁ, עַל-כֵּן, מִי שֶׁמִּסְפִּיק לְהִיפְנֹס - קָנָה אֶת עוֹלָמוֹ. וּמִי שֶׁנִּשְׁאַר בְּחוּץ - נֶאֱלָץ לְחַכּוֹת עַד שַׁעַת הַקְּרִיאָה שֶׁל הַשָּׁנָה הַבָּאָה. וְהִנֵּה, זֶה כְּמָה שְׁנִים הַנְּנִי עוֹמֵד עַל שַׁעְרֵי גֹן עֵדוֹן, וּבְגִלְלַת הַדּוֹחֵק הָרַב לֹא הַצְלַחְתִּי לְהִיפְנֹס לְשָׁם, וּבִשְׁנָה הָאַחֲרוֹנָה סָגְרוּ אֶת הַשַּׁעַר בְּדִיוֹק כְּשֶׁהִגִּיעַ תּוֹרֵי לְהִיפְנֹס, וְהַתִּישְׁבִּתִּי בְּדַעְתִּי שֶׁלֹּא אֲזוּזוּ מִמְּקוֹמִי עַד שֶׁיִּקְרָאוּ אֶת הַמִּגִּילָה בְּשָׁנָה הַבָּאָה.

וְהִנֵּה, לְפִתְעָה, בְּעוֹמְדֵי שָׁם מְחַכָּה שֶׁיִּגִיעַ הַזְּמַן לְהִיפְנֹס, שֶׁמַּעֲתִי שֶׁקוֹרְאִים אֶת הַמִּגִּילָה בְּלִיל פֶּסַח. מִיֵּד הַתְּחִלְתִּי לְדַפּוֹק עַל שַׁעְרֵי גֹן עֵדוֹן, שֶׁיִּנְחִיחוּנִי לְהִיפְנֹס, שֶׁהָרִי קוֹרְאִים אֶת הַמִּגִּילָה. יָצָא אֵלַי שׁוֹמֵר הַפֶּתַח, וְאָמַר: 'הֵן אֲמַת שֶׁקוֹרְאִים כָּעַת אֶת הַמִּגִּילָה, אֲבָל אֵין זֶה זְמַן קְרִיאַתָּה!'. הַשְּׁבִתִי לוֹ: 'מֵאִי נִפְקָא מִינָה (=מָה זֶה מְשֻׁנָּה) אִם זְמַן קְרִיאַתָּה הוּא עֲכָשִׁי אוֹ לֹא? הָרִי, מִכִּיּוֹן שֶׁקוֹרְאִים אֶת הַמִּגִּילָה, מְחוּיָב אַתָּה לְהַכְנִיסֵנִי. עוֹד אֲנִי מִתְּנַפְחִים, יָצָאָה בַּת קוֹל מִבֵּית דִּין שֶׁל מַעֲלָה לֵאמֹר: 'הָאֲמַת הִיא כְּדָבְרֵי הַשׁוֹמֵר, שֶׁקְרִיאַת הַמִּגִּילָה אֵינָה מוֹעִילָה (לְפִתִּיחַת הַשַּׁעְרִים), אֲלֵא בְּזְמַנָּה. אֲבָל, אִם יִפְסוֹק הָאֲבָרָךְ שֶׁקוֹרָא כָּעַת אֶת הַמִּגִּילָה, שֶׁהִנֵּךְ יָכוֹלָה לְהִיפְנֹס, אֲזִי יִפְתַּחוּ לָךְ אֶת הַשַּׁעַר וְתִיכְנִסֵנִי!'. וְעַכְשִׁי, אֲנִי מִתְּחַנְנָת אֵלֶיךָ, אֲנֵא! הַצִּילֵנִי מִרְדַּת שַׁחַת!'. מִיֵּד פֶּסַק הָאֲבָרָךְ לְתַת לָהּ לְהִיפְנֹס, וְתָקַן אֶת נְשָׁמָתָה, כִּדֵּי שֶׁתּוֹכַל לָנוּחַ בְּשָׁלוֹם וּבְשָׁלוֹה בְּגוֹן עֵדוֹן. (וּמִסְפָּרִים חֲסִידִים, שֶׁאוֹתוֹ אַבְרָךְ הָיָה הַגַּה"ק בַּעַל הַ"אֲמָרֵי יוֹסֵף" זִיע"א).

שִׁבְתָּ שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל! נֵא לְשִׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן!

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: צו (שַׁבַּת זְכוֹר) לרפואת: ג'וזפין איילה בת אסתר

עֲרַשׁ"ק יב' אדר ב' תשע"ד (14.3.14) ומיטל דורית בת רות

הַפְּטָרָה: "וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"הֲלֵעִיטְנִי נָא מִן הָאָדָם" רֵאשִׁי תִיבוֹת 'הָמֶן' (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינקס פרידמן)

השל"ה הקדוש מְבַאֵר דְּבַר פְּלֵא, על-פי מה שִׁמְצִינוּ בְּזֶהֱרַק הַקְּדוּשׁ (פינקס רלב), כִּי כֹאֲשֶׁר הָאָדָם מְשַׁתְּמֵשׁ עִם הַנֶּשֶׁט לְאֹכֹל וְלִשְׁתּוֹת כְּדֵי לְמַלֵּא אֶת תְּאוֹת לְבוֹ, (וְכָל שֶׁכֵּן כֹּאֲשֶׁר הוּא אוֹכֵל בְּלֵא בְּרָכָה, או שְׁאוֹכֵל מִן הַגָּזֶל, או מֵאֲכָלוֹת אֲסוּרִים) – הִנֵּה, על-יְדֵי כֶּךָ מֵתְאַרְכֵּת הָאוֹת ו' שֶׁל וְשֵׁט, וְנִעֲשִׂית ו', וְעַל-יְדֵי כֶּךָ נִעֲשֶׂה מֵהַמְּלָה וְשֵׁט צִירוֹף שְׁטָן.

וּכְפִי לְשׁוֹן הַזֶּהֱרַק הַקְּדוּשׁ (מְתוּרְגָם): "וְשֵׁט דּוֹמֵה לְעוֹלָם הַזֶּה, שָׁבוּ אֲכִילָה וְשִׁתְיָה, (וְהַקְּנָה דּוֹמֵה לְעוֹלָם הַבָּא, שְׂאִין בּו) אֲכִילָה וְשִׁתְיָה. וְאַחֲרֵי שֶׁנִּפְרָד ו' מִן וְשֵׁט, על-יְדֵי רִיבוּי אֲכִילָה שְׁגוּל, נִתְאַרְךָ (ה-ו' וְנִהְיָה ל-ו') וְנִעֲשֶׂה שְׁטָן. וְמִי גֵרָם לְזֶה? (וְעוֹנָה הַזֶּהֱרַק: הִנֵּה, כְּתוּב בְּתוֹרָה (בְּמִדְבָר יא, ח)) 'שְׁטוֹ הָעַם וְלִקְטוֹ', ('שְׁטוֹ' לְשׁוֹן) שְׁטוֹת... שֶׁנִּתְעַרְבַּ בְּעַרְב רַב הַשּׁוֹטִים, שֶׁהַתְּאוּה שְׁלֵהֶם (הִיא) אֲכִילָה וְשִׁתְיָה שֶׁל גְּזוּל וְחֶמְס" (וְכֵן 'שְׁטוֹ' אוֹתִיּוֹת וְשֵׁט, שֶׁהִיָּתָה כְּוֹנֵתָם לְמִילּוֹי תְּאוֹתָם ב.צ).

וּפְרֻשׁ הַשְּׁל"ה הַקְּדוּשׁ אֶת דְּבָרֵי הַזֶּהֱרַק וְאָמַר: "...הַנֶּשֶׁט הוּא (כְּ)נִגְדַת הָעוֹלָם הַזֶּה, וְדָרְכוֹ שֶׁל הַנֶּשֶׁט לְהִתְכַוֵּן. (וְאוֹלָם), מִכֶּח רֹב מֵאֲכָל וּמִשְׁתָּה (הוּא) מִתְּפַשֵּׁט (וּמִהָאוֹת ו') שֶׁל וְשֵׁט)... נִעֲשֶׂה ו'. וְאִז נִעֲשֶׂה מְ- וְשֵׁט שְׁטָן. וְמִי גֵרָם לְזֶה? 'שְׁטוֹ' – לְשׁוֹן שְׁטוֹת...".

מִדְּבָרֵי הַשְּׁל"ה הַקְּדוּשׁ אֲנִי לְמִדִּים שְׂאֵם הָאָדָם מְשַׁתְּמֵשׁ עִם הַנֶּשֶׁט לְאֹכֹל וְלִשְׁתּוֹת לְשֵׁם שְׁמַיִם, כְּדֵי שִׁיְהִי לוֹ כֶּחַ לְעֶסוֹק בְּתוֹרָה הַקְּדוּשָׁה עִם הַקְּנָה, הֵרִי הוּא מְבַטֵּל בְּכֶךָ אֶת כֶּחַ הַיִּצָר הָרַע שֶׁל עֲשׂו, שֶׁהוּא בְּבַחֲיֵנַת "וְשֵׁט". אוֹלָם, אִם אִין הָאָדָם אוֹכֵל לְשֵׁם שְׁמַיִם, אֲלֵא רַק כְּדֵי לְמַלֵּא אֶת תְּאוֹת לְבוֹ, וְכָל שֶׁכֵּן כֹּאֲשֶׁר הוּא אוֹכֵל דְּבָרִים שְׂאֲסָרָה הַתּוֹרָה, חָס וְשָׁלוֹם, הֵרִי הוּא מְגַבִּיר אֶת כּוּחוֹ שֶׁל עֲשׂו, שֶׁהוּא בְּבַחֲיֵנַת "וְשֵׁט", וְעַל-יְדֵי כֶּךָ מֵתְאַרְכֵּת הָאוֹת ו' שֶׁל וְשֵׁט ל-ו', וְנִעֲשֶׂה הַצִּירוֹף שְׁטָן, שֶׁהוּא שָׂרוֹ שֶׁל עֲשׂו, שֶׁמְשַׁתְּלֵט עַל הָאָדָם וּמִפְתָּהוּ לְמִרּוֹד בְּה' וּבְתוֹרָתוֹ, חָס וְשָׁלוֹם, בְּבַחֲיֵנַת (דְּבָרִים לב, טו): "וַיִּשְׁמַן יִשְׂרָאֵל וַיִּבְעֹט" – שְׁמוֹנֵעַ מִמֶּנּוּ לְעֶסוֹק בְּתוֹרָה עִם הַקְּנָה.

נִמְצָאנוּ לְמִדִּים מְכַל זֶה, שֶׁכֹּאֲשֶׁר הָאָדָם פּוֹגֵם בְּנֶשֶׁט בְּאֲכִילַת אִסוּר, הִנֵּה על-יְדֵי כֶּךָ הוּא גַם פּוֹגֵם בְּקְנָה. שְׁכֵן הַיִּצָר הָרַע מְשַׁתְּלֵט עָלָיו וְאִין הוּא נוֹתֵן לוֹ לְעֶסוֹק בְּתוֹרָה כְּרְאוּי.

עַל-פִּי הָאָמוֹר יֵאִיר לָנוּ לְהַבִּין, מִדּוּעַ לְאַחַר חֲטָא עֵץ הַדַּעַת, נִכְנָס הַיִּצָר הָרַע בְּאָדָם, וְנִגְזְרָה עָלָיו מִיָּתָה. שְׁכֵן, לְאַחַר שְׁחָטָא הָאָדָם וְנִכְשֵׁל בְּעֻצַת הַנְּחָשׁ הַקְּדָמוֹנִי, הוּא הַיִּצָר הָרַע, שָׂרוֹ שֶׁל עֲשׂו, וְאֲכָל מֵעֵץ הַדַּעַת בְּאִסוּר (שֶׁהִרִי הַקֹּב"ה אָסַר עָלָיו לְאֹכֹל מֵעֵץ הַדַּעַת), הִנֵּה פָּגַם בְּכֶךָ פָּגַם גְּדוֹל, וְעַל-יְדֵי כֶּךָ נִתְאַרְכָה ה-ו' שֶׁל הַנֶּשֶׁט, וְנִעֲשֶׂה מִן הַנֶּשֶׁט צִירוֹף שְׁטָן. וְכִיּוֹן שְׁכֵךְ, מִיָּד נִכְנָס בּוֹ הַיִּצָר הָרַע, הַמְּפַתָּה לְדָבָר עֲבִירָה, וְלְאַחַר שֶׁהַחֲטִיאֵו עָלָה לְשְׁמַיִם לְהַשְׁטִין עָלָיו, כְּדֵי לִיטוֹל אֶת נִשְׁמָתוֹ. כְּמִבּוֹאֵר בְּגִמְרָא (ב"ב טז): "אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיִשׁ: הוּא שְׁטָן, הוּא יִצָר הָרַע, הוּא מְלַאֲךְ הַמּוֹת... (הוּא) יוֹרֵד וּמִתְעַה, עוֹלָה וּמִרְגִּיז, נוֹטֵל רְשׁוֹת וְנוֹטֵל הַנְּשִׁמָּה". דְּהִינּוּ, הַיִּצָר הָרַע יוֹרֵד וּמִתְעַה וּמִפְתָּה אֶת הָאָדָם לְעִבְרָה, וְאַחַר-כֶּךָ עוֹלָה וּמִקְטָרְג עָלָיו. וְכֹאֲשֶׁר מְקַבֵּל הוּא רְשׁוֹת, הוּא יוֹרֵד וְנוֹטֵל אֶת נִשְׁמָתוֹ שֶׁל הַחֲטָא.

וְהִנֵּה, בְּעֵינֵינוּ זֶה שֶׁל הָאוֹת ו', שֶׁמִּתְאַרְכֵּת מִחֲמַת אִסוּרֵי אֲכִילָה וְנִעֲשֶׂה ו', שְׂאֵז מִתְּהַפֵּךְ הַנֶּשֶׁט לְשְׁטָן, כּוֹתֵב הַשְּׁל"ה הַקְּדוּשׁ: "וְהִנֵּה, יֵשׁ שֵׁשׁ טְבַעוֹת בְּקְנָה (הַנְּשִׁמָּה). וְכֵתֵב בְּעַל 'בְּאֵר מַיִם חַיִּים', (כִּי שֵׁשׁ טְבַעוֹת אֵלוֹ) רוֹמְזִים... (לְשֵׁשׁ מַעֲלוֹת: חֲכָמָה, בִּינָה, עֲצָה, גְּבוּרָה, דַּעַת, וִירָאת ה'. כְּפִי שְׁכָתוֹב בְּסִפְרֵי יִשְׁעִיָה (יא, ב): 'וְנָחָה עָלָיו רוּחַ ה' רוּחַ חֲכָמָה וּבִינָה, רוּחַ עֲצָה וּגְבוּרָה, רוּחַ דַּעַת, וִירָאת ה'... (וְהִנֵּה), הֵרִי (כְּכָר) בְּאַרְתִּי שִׁיעַקֵב הוּא הַקְּנָה וְעֲשׂו (הוּא) הַנֶּשֶׁט, וְהֵם בְּגוֹף אֶחָד... כִּי וְשֵׁט הוּא שְׁטָן, שָׂרוֹ שֶׁל עֲשׂו, לְכֶךָ תִּמְצָא בְּתִיבַת הַלְעִיטְנִי נָא מִן הָאָדָם, רֵאשִׁי תִיבוֹת 'הָמֶן', לְרִמּוֹז כִּי גַם הָמֶן מִשְׁךָ עַל עֲצָמוֹ שְׁטָן, מִחֲמַת סְעוּדָתוֹ וּמִכּוּחָה הַלֵּךְ לְמוֹת, וְזוֹ הִיָּתָה כְּוֹנֵת אֲסַתֵּר בְּסְעוּדָה שֶׁעֲשִׂתָה לוֹ".

מְדַבְּרֵי הַקְדוּשִׁים שֶׁל הַשֵּׁל"ה הַקְדוּשׁ אֲנִי לְמַדִּים, שְׁבַצִּינֹר הַקְנָה יֵשׁ ו' (=6) טְבַעוֹת. וּמֵאַחַר וְתַכְלִית הַקְנָה הַיָּא לְעֶסוֹק בַּתּוֹרָה בַּקּוֹל הַיּוֹצֵא מִן הַקְנָה, וְיִדְוֶעַ שְׁעִיקָר עֶסֶק הַתּוֹרָה הוּא בַּתּוֹרָה שְׁבַע־פָּה, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב בְּגִמְרָא (גִּטִּין ס':) "אָמַר ר' יוֹחָנָן: לֹא פָּרַת הַקֶּבֶ" הַבְּרִית עִם יִשְׂרָאֵל, אֲלֵא בְּשִׁבִיל דְּבָרִים שְׁבַע־פָּה...". עַל-כֵּן בָּרָא הַקֶּבֶ"ה אֶת הָאָדָם עִם קְנָה נְשִׂימָה בַּעַל ו' טְבַעוֹת, לְרִמּוֹז לֹו שְׁצַרִּיךְ הוּא לְעֶסוֹק בַּתּוֹרָה שְׁבַע־פָּה הַכְּלוּלָה מִשְׁשָׁה סְדָרִים (כַּיְדוּעַ, הַתּוֹרָה שְׁבַע־פָּה כְּלוּלָה מִשְׁשָׁה סְדָרִים, שְׁסִימָנָן "וּמִן נֶקֶט" (וְרַעִים מוֹעֵד נְשִׁים נְזִיקִין קְדָשִׁים טְהָרוֹת)). לְפִי זֶה יֵשׁ לוֹמֵר, שְׁכַפְאֶשׁר הָאָדָם מְרַבָּה בְּאֲכִילָה, כְּדִי לְמַלֵּא אֶת תְּאוֹת לְבוֹ, וְאִינוֹ עוֹסֵק בַּתּוֹרָה עִם הַקְנָה, שִׁישׁ בּוֹ כְּאֹמֵר ו' טְבַעוֹת, הֵנָּה, עַל-יְדֵי כַּף מִשְׁתַּלֵּט עָלָיו הַוְשֵׁט, וְגוֹזֵל מִמֶּנּוּ כְּבִיכּוֹל אֶת ו' טְבַעוֹת הַקְנָה, וּמִתְחַבְּרִים שְׁנֵי הַוּוִי"ן (=ו' שֶׁל וְשֵׁט ו'-ו' טְבַעוֹת הַקְנָה), וְנַעֲשֶׂה מִשְׁנֵיהֶם הָאוֹת ו' (שְׁתֵּי הָאוֹתִיּוֹת ו' מִתְחַבְּרוֹת הָאֶחָת מְעַל רְעוּתָהּ).

וְזֶהוּ עֲנִין שְׁנַעֲשֶׂה מוֹשֵׁט צִירוּף שְׁטָן, וְעַל-יְדֵי כַּף מִתְגַּבֵּר הַיֵּצֵר עַל הָאָדָם לְהַחֲטִיאֹו.

מֵעֵתָה יֵאִיר לָנוּ לְהַבִּין אֶת הַמַּאֲבָק הַקָּשָׁה שֶׁהִיָּה בֵּין מְרַדְכֵי לְבִין הַמֶּן הַרְשָׁע. שֶׁהֵנָּה, מְבֹאֵר הַחִיד"א בְּשֵׁם הַמְּקוּבָּל הָאֱלֹקִי הַרְמ"ז, רַבִּי מֹשֶׁה זְכוּתָא זצ"ל (מְדַבֵּר קְדָמוֹת), שֶׁ"מְרַדְכֵי הוּא גִלְגוּל יַעֲקֹב, וְהַמֶּן הוּא גִלְגוּל עֶשׂוֹ". וְכִבֵּר נִתְבָּאֵר בַּשֵּׁל"ה הַקְדוּשׁ, כִּי יַעֲקֹב הוּא בְּבַחֲנֵת קְנָה, שְׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, וְעֶשׂוֹ הוּא בְּבַחֲנֵת וְשֵׁט, שְׁזוּלֵל וְסוֹבָא.

עַל-כֵּן יֵשׁ לוֹמֵר, שְׁמְרַדְכֵי (גִלְגוּל יַעֲקֹב) הוּא בְּבַחֲנֵת קְנָה, וְהַמֶּן (גִלְגוּל עֶשׂוֹ) הוּא בְּבַחֲנֵת וְשֵׁט.

עַל-כֵּן מְבֹאֵר בְּמִדְרָשׁ, שְׁמְרַדְכֵי הַזְהִיר אֶת יִשְׂרָאֵל בַּקּוֹל, הַיּוֹצֵא מִן הַקְנָה, שֶׁלֹּא יֵאֲכֹלוּ מִסְּעוּדָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ רְשָׁע, כְּדִי שֶׁלֹּא יִפְגְּמוּ בַּוְשֵׁט. וְאִילוֹ הַמֶּן הַרְשָׁע, גִלְגוּל עֶשׂוֹ, שֶׁהוּא בְּבַחֲנֵת וְשֵׁט, הַשְּׁתַדֵּל בְּכָל כּוֹחוֹ לְהַחֲטִיא אֶת יִשְׂרָאֵל, כְּדִי שֶׁיִּהְיֶה מִסְּעוּדָתוֹ שֶׁל אַחְשׁוּרוֹשׁ, וְיִפְגְּמוּ בַּוְשֵׁט, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב הַשֵּׁל"ה הַקְדוּשׁ: "כִּי וְשֵׁט הוּא שְׁטָן, שָׂרוֹ שֶׁל עֶשׂוֹ, לְכַף תִּמְצָא בְּתִיבַת הַלְעִיטְנֵי נָא מִן הָאָדָם' – רַאשֵׁי תִיבוֹת הַמֶּן".

(וְלֹא בְּמִקְרָה מִתְחִילָה הַמְגִילָה בְּאוֹת ו' ("וַיְהִי בַיּוֹמִי אַחְשׁוּרוֹשׁ"), וּמִסְתַּיֶּמֶת בְּאוֹת ו' ("וְדַבֵּר שְׁלוֹם לְכָל זֶרְעוֹ"). לוֹמֵר לָךְ, שְׁכָל הַגְּזֵרָה הִיָּתָה עַל שְׁפִגְמוֹ יִשְׂרָאֵל ב-ו' שֶׁל הַקְנָה וּב-ו' שֶׁל הַוְשֵׁט).

אוֹלָם, מֵאַחַר וְיִשְׂרָאֵל נִהְיֶה מִסְּעוּדָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ רְשָׁע, נִתְעוֹרֵר עֲלֵיהֶם הַקְטְרוּג שֶׁל חֲטָא אֲכִילַת עֵץ הַדַּעַת. וְעַל-יְדֵי הַפָּגַם הַגָּדוֹל הַזֶּה, שְׁאֲכָלוּ דְבַר שְׁאֲסָרָה הַתּוֹרָה, נִתְאַרְכָּה ה-ו' שֶׁל וְשֵׁט, וְנַעֲשֶׂה צִירוּף שֶׁל שְׁטָן, שְׁעָלָה לְשָׁמַיִם לְקַטְרֵג עַל יִשְׂרָאֵל, וְאַחַר-כֵּן יֵרַד כְּדִי לְהַשְׁמִיד וְלַהֲרוֹג חֲלִילָה אֶת כָּל הַיְהוּדִים "מִנְעֵר וְעַד זֶקֶן טַף וְנָשִׁים", כְּמוֹ שֶׁהִיָּה בְּזִמְנָן חֲטָא אָדָם הָרֵאשׁוֹן, שְׁאֵז נִגְזְרָה גְזֵרַת הַמּוֹת עַל כָּל הַבְּרוּאִים.

(בְּעֲנִין זֶה, מִי שְׁפָגַם בַּוְשֵׁט, וְאֲכָל בְּלֹא בְרָכָה, אוֹ שְׁאֲכָל מִן הַגְּזוּל, אוֹ שְׁאֲכָל מֵאֲכָלוֹת אֲסוּרִים, נִרְאָה לִי שְׁטוּב יַעֲשֶׂה, אִם יִכּוֹן בְּנִפְלִיַת אֲפִים לְתַקֵּן עֲנִין זֶה שֶׁל הַוְשֵׁט, כְּפִי שְׂרִמּוֹז בְּנִפְלִיַת אֲפִים: "ה', ה', אֵל רַחוּם וְחַנוּן. אַרְךָ אֲפִים וְרַב חֶסֶד וְאַמֶּת: נִצֵּר חֶסֶד לְאֲלֵפִים. נִשְׂא עוֹן וּפְשָׁע וְחַטָּאָה וְנִקְהָ" (וְשֵׁט בְּקַפִּיצוֹת שֶׁל שְׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת. (ב.צ.)).

עַל-כֵּן, כְּדִי לְעוֹרֵר אֶת חֲטָא עֵץ הַדַּעַת, יַעֲצוּ חֲכָמָיו שֶׁל הַמֶּן וְזָרַשׁ אֶשְׁתּוֹ לְעֵשׂוֹת "עֵץ גְּבוּהַ חֲמֻשִׁים אֲמָה". "עֵץ", כְּדִי לְעוֹרֵר אֶת חֲטָא עֵץ הַדַּעַת. "חֲמֻשִׁים אֲמָה", כְּנֶגֶד ו' שֶׁל שְׁטָן (וְגִמְטְרִיָּה חֲמֻשִׁים). "וּבִבְקָר אָמַר לְמַלְךְ וַיִּתְּלוּ אֶת מְרַדְכֵי עָלָיו", שִׁיתְּלוּ אֶת מְרַדְכֵי, שֶׁהוּא בְּבַחֲנֵת הַקְנָה, עַל עֵץ גְּבוּהַ שֶׁל חֲמֻשִׁים אֲמָה, שְׁנוֹצֵר מֵהַתְּחַבְּרוֹת שֶׁל ו' טְבַעוֹת הַקְנָה עִם ה-ו' שֶׁל הַוְשֵׁט.

עַל-כֵּן הַתְּעוֹרְרוּ יִשְׂרָאֵל בְּתִשׁוּבָהּ, כְּדִי לְתַקֵּן פָּגַם זֶה שֶׁל הַוְשֵׁט, שִׁמְעָתָה הֵם אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים עִם הַוְשֵׁט לְשֵׁם שְׁמַיִם, כְּדִי שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם כַּח לְעֶסוֹק בַּתּוֹרָה עִם הַקּוֹל הַיּוֹצֵא מִן הַקְנָה. לְתַקֵּן אֶת שְׁנֵי הַוּוִי"ן, וְזֶהוּ שְׁכַתּוּב: "קִימוּ וְקַבְּלוּ הַיְהוּדִים עֲלֵיהֶם". דְּהִינּוּ, קִימוּ-ו' וְקַבְּלוּ-ו' – שְׁנַתְּכוּנוּ לְתַקֵּן בְּכַף אֶת שְׁנֵי הַוּוִי"ן שֶׁל הַקְנָה וְהַוְשֵׁט. "קִמְחָא דְּפִסְחָא"

מְסוּפֵר שְׁבִימֵי זִקְנָתוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק רַבִּי חַיִּים מְצַאנּוּ, כְּשֶׁעָלָה שָׁנָה אַחַת לְשָׂאת אֶת דְּרָשַׁת שַׁבַּת הַגָּדוֹל, פָּנָה אֶל קַהֲל עַדְתּוֹ, וְאָמַר: דַּרְכָּם שֶׁל הַרְבָּנִים לְפָתוּחַ דְּרָשָׁה זֹו בְּקוּשְׁיָה עַל הַרְמַב"ם, וְלֵאחֲרַי מִכּוֹן לְתַרְצֵי אֶת הַקוּשְׁיָה עַל-יְדֵי פִלְפּוֹל חֲרוּף. וְהֵנָּה, בְּנַעֲוִרֵי, כְּשֶׁהִיָּה כּוֹחֵי בְּמוֹתְנֵי, הִיִּיתִי גַם אֲנִי עוֹשֶׂה כֵּן. אִךְ עֵתָה זְקֵנִיתִי, וְאִין בְּיַדִּי לְדְרוֹשׁ כַּף וּלְפַלְפֵּל. לָכוֹן, אוֹמֵר אֲפּוֹא רַק זֹאת: הַרְמַב"ם פּוֹסֵק שְׁבִלִיל הַסְּדֵר מְצוּהַ לְאֲכּוֹל מְצוֹת וּלְשׁוֹת אַרְבַּע כּוֹסוֹת, וְשְׁאֲפִילוּ עֲנֵי שְׁבִיִּשְׂרָאֵל, הַמְחֻזָּר עַל הַפְּתָחִים, חֲבִיב לְקַיֵּם מְצוֹת אֵלֶּה. וְעַל-כֵּן יֵשׁ לִי קוּשְׁיָה גְדוּלָה וְעֲצוּמָה: אִיךְ יוֹכְלוּ הָעֲנִיִּים, שְׁאִין בְּיָדָם פְּרוּטָה, לְקַיֵּם מְצוֹת אֵלֶּה? קוּשְׁיָה גְדוּלָה הִיא, וְאִין בְּיַדִּי תִירוּץ. אִךְ לֹא אֲזוּז מִכָּאֵן עַד שְׁאַתֶּם תִּתְרַצּוּ לִי אֶת הַקוּשְׁיָה. הִבִּינוּ הַנוֹכְחִים אֶת הַרְמּוֹ, וְתַרְמוּ בְּיַד נְדִיבָה לְ"קִמְחָא דְּפִסְחָא" עֲבוּר הָעֲנִיִּים.

נָא לְשִׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילּוּן!

שַׁבַּת שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל!

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: צו (שַׁבַּת זְכוּר) לרפואת: ג'וזפין איילה בת אסתר

עֲרַשׁ"ק יב' אדר ב' תשע"ד (14.3.14) ומיטל דורית בת רות

הַפְּטָרָה: "וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגִבְרַת יִשְׂרָאֵל, וְכַאֲשֶׁר יָנִיחַ יָדוֹ וְגִבְרַת עַמְלֶק" (יו' יא')

על הכתוב, "וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגִבְרַת יִשְׂרָאֵל, וְכַאֲשֶׁר יָנִיחַ יָדוֹ וְגִבְרַת עַמְלֶק", שואלים חז"ל במשנה (ר"ה כט'): "וכי ידיו של משה עושות מלחמה, או שוברות מלחמה (=שוברות את פח ישראל במלחמה)?" כדי לבאר ענין זה, נקדים להביא מה שמצינו במדרש (מדרש שמות רבה כח, א'): "ומשה עלה אל האלקים (לקבל את הלוחות)... אמר ר' ברכיה: הלוחות היו אורכן ששה טפחים, (ו)כפיכול היו ביד מי שאמר והיה העולם (=הקב"ה) שני טפחים, וביד משה שני טפחים, ושני טפחים מפרישין (=באמצע) בין יד ליד" (טפח הוא 8 סנטימטר). תמה על-כך בעל "נזר הקדש", ושואל: "מדוע עשה ה' ככה, לתת הלוחות בשיעור מכון כזה – להיות שלישי בידו, ושלישי ביד משה, ושלישי באמצע? הלא דבר (מיוחד) הוא! ולא נפל במקרה".

ומבאר שם ה"אבני נזר", שהלוחות נחלקים לשלשה חלקים: השליש התחתון של הלוחות, שהיה בידי משה, היה חלק הפשט שבתורה – התורה שבכתב, שגלויה ומסורה לכל אדם. השליש העליון של הלוחות, שהיה בידי הקב"ה, הוא חלק ה**סוד** שבתורה, שנקרא "**סתרי התורה**", ושאינם מסורים לכל אדם, אלא הוא, יתברך שמו, מחליט, ברצונו הטוב, למסור אותם רק לבני עליה (=לצדיקי הדור), כמו שכתב דוד המלך: "**סוד** ה' ליראיו...". ואילו החלק האמצעי של הלוחות, שהיה בין ידי הקב"ה לבין ידי משה, הוא חלק ה**תורה שבועל-פה**, שאינה מסורה כל-כך לישראל כמו התורה שבכתב, וגם אינה גנוזה ומוסתרת כמו החלק הנסתר שבתורה, והיא בבחינת ממוצע בין התורה שבכתב לבין סתרי התורה, שבידי הקב"ה.

על-פי זה שהלוחות היו ששה טפחים (ב' טפחים ביד ה', ב' טפחים ביד משה, ו-ב' טפחים ביניהם), יאיר לנו להבין מה שאמר דוד המלך, עליו השלום (תהילים לט, ו'): "**הִנֵּה טַפְחוֹת נִתְּתָה יְמִי**". שהרי, ידוע שדוד המלך זכה ל**תורה שבועל-פה**, כמו שדרשו חז"ל בגמרא (סנהדרין צג): "**וַיַּעַן אֶחָד מֵהַנְּעָרִים וַיֹּאמֶר הִנֵּה רָאִיתִי בֶן לִישִׁי בֵּית הַלְחָמִי יָדַע נֶגֶן וְגִבּוֹר חֵיל וְאִישׁ מִלְחָמָה וְנִבּוֹן דָּבָר וְאִישׁ תֹּאֵר וְהוּא עֲמוֹ**". אמר רב יהודה, אמר רב: '...ידע נגן, שיודע לשאול. וגבור חיל, שיודע להשיב. איש מלחמה, שיודע לשא ולתן במלחמתה של תורה... ונבון דבר, שמבין דבר מתוך דבר. איש תאר, שמראה פנים בהלכה. וה' עמו, שהלכה כמותו בכל מקום".

וידוע גם ש**בתורה שבועל-פה יש שבעים פנים** לפרש את התורה שבכתב, כמו שאמרו חז"ל: "שבעים פנים לתורה". (ויש לומר, שמטעם זה היו חיי דוד המלך שבעים שנה, כנגד שבעים פנים לתורה). וזהו שאמר דוד: "**הִנֵּה טַפְחוֹת נִתְּתָה יְמִי**" – הימים שלי בעולם הזה, שהם שבעים שנה, הם בבחינת "**טפחות**" – כלומר, הם כנגד שני הטפחים שבין ידו של הקב"ה לבין ידו של משה, שרומזים על ה**תורה שבועל-פה**, שלה שבעים פנים. (ברור שדוד המלך לא הסתפק רק בזה, ובקש להשיג גם את שני הטפחים העליונים, שבידי הקב"ה, שהם כנגד חלק ה**נסתר** שבתורה, ועל-כך התפלל (תהילים קיט, יח): "**גַּל עֵינַי וְאִבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ**". "גל עיני – תגלה את עיני, ואביטה נפלאות מתורתך" – שאזכה לנפלאות (=נסתרות) התורה הקדושה. ודקדק לומר "**מתורתך**" – שאזכה להשיג גם אותו חלק התורה המונח, כפיכול, ב**ידיך**).

והנה, כידוע, עיקר חשיבות ישראל על אומות העולם הוא מצד עסק ה**תורה שבועל-פה**, כמבואר בגמרא (גיטין ס): "אמר ר' יוחנן: לא כרת הקב"ה ברית עם ישראל, אלא בשביל דברים שבועל-פה, שנאמר: '...על-פי הדברים האלה כרת אתך ברית ואת ישראל". ובאר המהר"ל מפראג, שעיקר הברית בין הקב"ה לבין ישראל מתגלה ב**תורה שבועל-פה**. שכן, הקב"ה מסר לחכמי ישראל את התורה הקדושה כדי שהם ידרשו ויגלו את רצון הקב"ה, הרמוז בכתוב בה. וכן, נתן להם גם את הפח להוסיף גזירות וסיגים בתורה שבועל-פה. (ועל-כך כתבו הראשונים, כי זהו יסוד כל התורה – האמונה המוחלטת בחכמי ה**תורה שבועל-פה**. שאם לא כן,

יכול כל אדם לבוא ולפרש את התורה שבכתב כפי דעתו.

ועתה יאיר לנו הכתוב: "והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל, וכאשר יניח ידו וגבר עמלק". שהרי, אמרו חז"ל (סנהדרין קו') על הפסוק: "ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים" – מאי לשון רפידים? רבי יהושע אומר, שרפו עצמן מדברי תורה, שנאמר (ירמיה מז'): 'לא הפנו אבות אל בנים מרפיון ידים'. ופרש רש"י: "רפידים" – רפיון ידים הוא, כלומר, מפני שרפו (=נחלושו) ידים מן התורה, בא עליהם עמלק".

ויש לומר, שרפו ידיהם מלהחזיק בחלק התורה שהוא בעל-פה (ב' הטפחים בין ידי הקב"ה לבין ידי משה). שהרי, זהו רצונו של הבורא יתברך, שיחזיקו ישראל גם בחלק הזה של התורה, כפי שאמרו חז"ל: "לא פרת הקב"ה ברית עם ישראל, אלא בשביל דברים שבעל-פה".

ומה נפלא לפרש על-פי זה את עמק פונת הכתוב: "והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו וגבר עמלק". שהנה, ידוע מה שאמרו חז"ל, שבכל תלמיד חכם יש ניצוץ ממשה רבנו, עליו השלום, כמו שמצינו בגמרא, שהאמוראים נהגו לומר זה לזה בשם משה, כמו שכתוב (שבת קא', סוכה לט', ביצה לח'): "משה, שפיר קאמרת" (=משה, טובים דבריו).

והנה, אם התלמיד החכם, שנקרא "משה", אינו מסתפק להחזיק רק בחלק התחתון שבתורה, שהם ב' הטפחים כנגד התורה שבכתב, שהיו ביד משה, אלא מרים את ידו יותר למעלה להחזיק גם בשני הטפחים האמצעיים, שהם כנגד התורה שבעל-פה, אז "וגבר ישראל" – כי כוחם של ישראל לנצח את עמלק (=היצר הרע) הוא על-ידי התורה שבעל-פה. אבל, "כאשר יניח ידו" – כאשר אין התלמיד החכם עוסק בתורה שבעל-פה, אז, חלילה, "וגבר עמלק".

יהי רצון, שבורא עולם יזכה אותנו להיות תמיד בבחינת תלמידי חכמים, העולים מעלה מעלה, ושואפים להחזיק כמה שיותר בתורה שבעל-פה, כדי שנוזכה גם אנו לנצח, תמיד, את כל ה"עמלקים" שמסביבנו (=יצר הרע, אומות העולם המציקות לנו וכו'), אמן כן יהי רצון! (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינקס פרידמן)

כיפור פסח פורים - סופי תיבות "רחם".

בשלישה מועדים בשנה, יש מצוה יתרה של מתן צדקה לעניים, והם: כיפור, פסח ופורים. ביום כיפור כידוע יש מנהג "כפרות", שאותו נוהגים אנו לעניים ולתלמידי חכמים. בחג הפסח יש מצוה גדולה לחלק "קמחא דפסחא" לעניים ולחסרי-כל. ובפורים יש מצוה של מתנות לאביונים. והנה, כיפור פסח פורים הם סופי תיבות "רחם" - רמז לכך שיש לרחם ולחמול על העניים, במיוחד במועדים אלו. ראוי להוסיף ש"רחם" בגמטריה 248, כמנין "אברהם" (=248), שהוא עמוד החסד. ולכן, כל העושה חסד ומרחם על הבריות, מרחמים עליו מן השמים.

יש לצין שראשי התיבות כיפור סוכות/פסח/פורים הוא "כסף" - לומר לה, שצריך לחלק כסף כמה שיותר, לפני מועדים אלו, כדי לעורר רחמי שמים על עם ישראל.

"תורה מפוארת בכלי מפואר"

מעשה בדרשן נודע, שהבריות היו מרננים אחריו, על-כך שהוא מרבה להתרועע עם חוגי ה"משכילים", הפורקים מעליהם על תורה ומצות, ובנוסף, גם על-כך שאין הוא נאה מקים, כפי שהוא נאה דורש. פעם הגיע אותו הדרשן לעיר בריסק, שבה ישב על כסא הרבנות הגאון רבי חיים סולובייציק. כשנודע לרבי חיים על התנהגותו המפוקפקת של אותו דרשן, הורה בתקיפות, שלא להניח לו לדרוש בבית הכנסת שבעיר. מהר הדרשן להתלונן על-כך אצל רבי חיים, וכך אמר לו: יבוא נא רבנו לשמוע את דרשתי, ויוכח שהיא כשרה למהדרין, שכן כלה מבוססת על מובאות מן המקרא, המשנה והתלמוד, וכן שזורה היא פנינים יקרות מספרי המוסר, המקובלים בישראל מדור דור. ומה, אפוא, מצא רבנו פגם בהשמעת דרשתי באזני הרבים בבריסק?

השיב רבי חיים, בקול נרגש, לאורחו: גם אם נקבל את כל דבריך פנכוניס, לא נשנה את דעתנו עליך, ולא נאפשר לה לדרוש בעירנו, שהיא עיר של תלמידי חכמים ויראי שמים. שכן, עליך לדעת, שגם בשר, שנשחט על-ידי שוחט מומחה, והוכשר פדת וכדיו, לפי כל ההידורים והדקדוקים - הריהו טרפה גמורה, אם מתבשל הוא, חלילה, בכלי פסול, שלא הוכשר כראוי...

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!